

Sal : 1

Jimar : 3

Salname : Newroz 1965

Biha : 2 D. M. ên Rojava

Xwendevanên delal!

Ev bû nêzîka sê salan ku milletê me ê reben, perîşan û bindest cenga azadiya welatî dike. Belê cenga li berxwedanê ji bona hebûna xwe li Kurdistanê Nîvro bi hovberên karbidestên Îraqê re ên xwûnmij û keleş re. Di van hersê salên han de bi hezaran biçûk, mezin, pîr û xurt ji milletê me xwûna wan bi destên xwûnmijên karbidestên Îraqê hatin rijandin. Bi sedan gund û bajarên Kurdistan hatin şewitandin. Bi hezaran mal û xanî hatin sotandin. Bi tank, top, balafir û napalm Kurdistan qirçik bi qirçik hate wêrankirin. Hovberan weha bawerdikir bi van hovberiyên han şoreşa milletê Kurd tarûmarî hev bikin û ew careke din Kurdan têxin bin koletiya xwe lê belê hovberan xwe xapandin milletê Kurd bi Pêşmergeyên xwe ve bi mêranî nala pola li ber hovberên karbidestên Îraqê re rawestiyan. Li çarkeşarên Kurdistan wana li vî alî li wî alî leşkerên dijmin dane revandin tirs û lerzîn xistin dilên wan.

Milletê Kurd her û her amade bû ku vê cenga han bîne dawî, gava ku karbidestên Îraqê di reya aşitiyê re daxwazên milletê Kurd bi cî bînin, ew jî ev bûn: Awtonomî Bo Kurdistan û Demokratî Bo Îraq bi Tevayî. Gava Baas hatin ser hukim wana soz dan ku ew van daxwazên han bi cî bînin. Wana bi vê yeka han dixwestin xwe bi rengekî xurtir amadeyî cengê bikin. Di dehê pûşperê (hezîran) de sala 1963 Baasiyan êrişeke hovberî bire ser Kurdistan û bi hemû rengekî wan dixwest Kurdan tevan qir bikin û wan ji rûyê dinê hilînin, ji ber ku ewana tenê Kurd in. Careke din gurîna cengê li Kurdistan destpêkir, careke din Kurdistan Bû qada ceng û şer. Careke din Kurdistan bû pilingekî ji pilingên agir. Kurdan serê xwe netewandin ji dijminê hovber re. Wan her û her sond û peyman xwarin ku ew her û her dê li ber hebûna xwe û mafên xwe ên millî. Durişmê qehremanê û pehlewana Pêşmerge bû: " Kurdistan Yan Jî Neman."

Emrê Baasiyan ên hovber ji ser hukim û hatina Selam quçeke nû di nava şoreşvanên Kurd û hukimetê dest pê kir. Careke din ceng hate rawestandî. Dan û standin di nava Kurdan û hukimetê destpê kir. Ev bû nêzîka salekê ku ev dan û standina han dirêj dike, lê hîn jî herdu negîhan tu vekirinê. Ne hukimet daxwaza Kurdan a Awtonomî bi cî tîne û ne jî Kurd ji daxwaza xwe dadikevin.

Ma gelo Kurd wê çawan ji daxwazên xwe dakevin, ew daxwazên ku bi hezaran goriyên mezin ji bo wan gori kirine. Îro daxwaza Awtonomî ji bo Kurdistan û demokratî ji bona Iraq ji her rojêke din bêtir pêwîsttir bû jiber milletê Kurd beyî van herdu daxwazên han nikare mafên xwe bi rengekî bi rêk û pêk bi karbine. Her mirovekî welatperwer hêvîdar e ku hukimeta Iraqê a niha bi hukmê Awtonomî û bi demokratîyê rûne, da dawîya vê cenga malmêrat bê. Lê gava ku hukimet bi van herdu daxwazên han rûnenê, bê gotin e careke din dê ceng destpê bike û hukimet bi destên xwe gora xwe dikole û ew dikeve goreke kûrtir û tektir ji a ku hovê Qasim û hovberên Baasî ketinê. Weha naskirina demê ji me re dibêje ku Kurdistan bû ye ji bo hovberan goristan, li şiyarbûna hêza niştimaniya Kurd û yekbûna wan.

S o r o

K u r d î s t a n û S e r x w e b û n

Divê xwendevan, zana û welatparêzên Kurd li Ewropa û ên ku li welêt çak zanibin ku pêwestiyên (wezîfe) wanan ên mezin û girîng hişyarkirin û têgihandina gelê Kurd bi doza serxwabûnê ye. Jiber her tiştî divê gelê Kurd baş têbighê ku bi her awayî hêjayî azadî û serxwebûnê ye û bi daxwazên xwe bawer bike. Di xebata gelêrî de bawerî ser li hemû reyên din distîne. Dema ku kesên gel an jî netewekî bi hevdin û doza xwe bawerbin, têkoşin, yekîti û wekhevî dibe ramana wan û xebata wan bi reyek navkirî pêşve diçe. Dema ku kesên gel bi vî awayî hev ve hatin girêdan, nema hêz û êrişên neyarên wan dikarin vê girêdana niştimani gels bikin û biqetînin.

Di sedsalên bîstan de merov bi çi bawerîya xwe tine? Divê em vê yekê gellekî xweş zanibin. Wek em dizanin, her demekê li gor çand û jîna xwe baweriyên xwe henin. Demên ber dirokê (li ber bûyîna hezretî İsa) de ta vî sedsalê ku em tê de dijîn, bi hezaran bawerî hatine, çûn û diçin. Di her demekê de jî merovan di ber wan baweriyên xwe de xwûn rijandine û hewldane ku bighên dozên Xwe.

Di sedsalên me de nema kes bi galgalan, baweriyên bê zanistî û tarî bawer û di berda xebat û têkoşinê dike. Ev sedsal dema rastî û şiyarbûna gelan e. Jiber vê yekê divê em jî her rastî-

yekê bi çavêkî zanistî bibînin û bidin ber çavên gelê xwe û wan tê bîhînin.

Herwekî ku gêti (dinê) bû ye sê kerîyan jî (keriyê Yekitiya Sowyet, USA û ên bê hêl), di nava hemûyan de bo serxwebûna gelan yek rê he ye. Ev reya jî bi yekbûna gotinên zanayên cihanê hatiye vekirin û mercên wê hatine danîn. Bi biryara pêşengên welatan: Divê di gelekî de mercên gelbûnê hebin û dewlemendiya welatê wî gelî besê bike.

Em werin ser mercên gelbûnê (çawa gelek dikare bi navê netewe were naskirin): Di sedsalên kevn de gel bi yekbûna zimên, xwûn û ol dihate naskirin. Lê niha ev mercên kevnar hatine berdan û ên pir hêsan (gengaz) têne xwestin. Di vî sedsalê me de, divê bi tenê ew gelekê ku di welatekî de dijî, bi dîrokek kevn bi hev ve hatibin girêdan, yekitiya çand û ew kesên wî gelî bi dîlsozî bixwazin bi hev re bijîn û pêşve biçin. Gava ev mercên jorî di gelekî de hate dîtin wek gelekî tê naskirin û gava ku dewlemendiya welatê jî têrî wan kir, bê gotin serxwebûn dibe mafê wan.

Gava ku em Kurdistanê tev gelê wê bidin ber çavan û hûr û kûr lê binêrin; emê bikaribin bi gengazî gelên din tev neyar û gelê xwe çana bikin ku nema gelê Kurdistan bê serxwebûn û girtina mafên xwe dikare bêdeng bisekine û destên xwe li ber neyar û gelên din mîna parsokan vegre.

Gelê Kurdistan mercên gelbûnê deq bi deq aniye cî, ger bixwazin mercên kevnar an jî ên pêşveçûyî bidin ber destan, em dîsa nikarin kêmaniyekê tê de bibînin. Yekitiya xwûn, zimên û ol bi tevayî nava wan de he ye. Wekî din jî bi dîrokek kevn bi hev ve hatine girêdan, di rojên kevn de ta îro herdem jî bo azadî û serxwebûnê li dijî neyarên xwe lec (şer) kirine û bi hezaran xortên xwe kirine gorî û şandine dilovaniya Xwedê (Şoreşa Agirî, Dêrsim, Mahabad û ên din û niha jî li Kurdîstana Nivro sê sal in ku xwûna xwe dirijînin). Ehmedê Xanê, Feqiyê Teyran, Goran û pir nivîskarên sergevaz li her alî Kurdistan çanda kurdi bi karanîne û derxistine, her waha "Komela Xwendekarên Kurd li Ewropa" jî dide xûyanîkirin ku Kurdên herçar alî Kurdistan dixwazin tev bijîn û xebata azadî pî li pî bikin. Gava ev rastiyên jor hatin ber çavan, gelbûna gelê Kurdistan bêguman dê bête naskirin.

Gava ku em bala xwe berdin dewlemendiya Kurdistan, emê bibînin ku ew li hemû cîranên xwe dewlemendtir e. Ne ew e ku bi sedan sal in ku welatê Kurdan Kurdistan bû ye kada şer û cengan û ta

Iro nikariye xwe li Êrişên XWAROKAN biparêze!!!... Ger em dewlemendiya Kurdistan û belengaziya gelê wê dibînin, em dilreşiya neyarên xwe derbekêra dibînin ku çawa welatê me li xwe re kirine korm (ciyê ku seg tê de dixwun) û sifre!

Ew Kurdistan ku bi rûnê (petrol) xwe sê gelan (Tirk, Ereb û Ecem) têr dike, ew welat ku tê de madenên pir biha wek baqir, fosfor, fosfat, antimoan û ên din ku hîna veşartî di sînga xwe de diparêze, ew dayika bedew ku bi mêrgeyên xwe ên bêjimar dewar li ser sînga xwe xadî dike, ew can ku bi avên xwe ên sar û zozanên xwe merovan li ser çiyayên xwe dilşa dike û dîsa ew Kurdistan ku dikare her tiştî li ser xwe hêşin bike çawa nikare gelê Kurd gelê ku wê li hemû heyînan xwe bêtir û zêdetir hez dike nikare xadî bike û dewlemendiya xwe têrî wan neke?!... Paşê ev rastiyek seda sed e ku Kurdistan li gor rûniştvanên xwe pir mezin û fireh e. Gelo lê hûnê li herdu çemên (Dicle_Firat) ku di dîrokê de bi sedan dewlet li ser hatiye çêkirin, bajar hatine avakirin û bi bîrên wê dewlemend bû ne û niha jî neyarên me li ser leca çêkirina bend û tapanan re bêjin çî?... Bi kurtî merov bi Êrişên XWAROKAN ku li ser welatên din ve derbas dibin, radiwirin û ta welatê me tînin (Ingliz li Nivro) dikare dewlemendiya welatê KURDISTAN bide ber çavan.

Em dibînine ku Kurdistan tev gelê xwe Kurdan hemû mercên azadbûn û serxwebûnê aniye cî û Kurd û Kurdistan nema tînin girtin û daxwaza wan a azadî û serxwebûn hatiye ber dîrî û wek jinek ducanî ku êşa zarokanîne pê girtî bû ye, nema pêşiya zayîna zarok dikare were girtin. Bîstina dengê zarokekî serbilind û hêja li ser destsivikiya xweşker(doktor) ma ye!!!...

Hemreş R e ş o

Serpêhatî

Ş e r ê M ê ş a

Di mala vî camêrî de, piraniya wextê xwe yê panzde rojan, min bi mêşkuştin û bi mêşqewirandinê derbaz kir. Ez derewa nakim gava ez van tiştan dinivîsim. Binêrin çawan: Di rojên pêşin de ez di oda piçûk de, di ya nêzîkî dehlîzê de, radizam. Ev... jî, kurê S... yê navîn, hîngê 17 salî, li wê radiket. Di îşê bîleta de kar dikir. Lawikekî hurik, bê laş û gewde û rengne-

xweş bû. Lê di karê xwe de sivik, xortekî çav vekirî, mêr û kurperwer bû. Êvaran, berî ku ez xwe ve herim, ewî bi pirsên xwe û bi şev jî bi xirxira xwe ez gêj dikirim. Dinya Havîn bû û serê sibê, roj gelek zû hildihat. Berî ku roj derkeve, S... jî bo nimêja sibê radibû û nema dihat, Ev.. şiyar dikir ku he- re jî firnê, nanê taxê yê tenik bikire.

Gava Ev... jî xew radibû, derdiket û diçû, ez jî şiyar dikirim. Bi ser de jî, deriyê ku dikete rojhelat, vekirî dihişt; bi vî awayî bi tirîjên rojê ve tabûreke mêşan jî xwe davête hundir. Ji germiya tavê û vîngevinga mêşan xew êdî mimkim nedibû. Ez, hîngê, radibûm, mêşkuja ku, jî êvarê de min xistibû bin doşekê, dikire destê xwe û bi mêşan diketim. Gava min dawiya wan tanî û ode bi laşên wan radixist, saet dibû şeş, şeş û niv. Hîngê barbar, qirîn û girîna piçûkên malê destpê dikir. Hinek diçûn dibistanê û hinekan jî li malê pev diketin. Yên hîn di dergû- şe de, zarîna xwe digihandin heya ezmanan.

G..., keça S... ya piçûktir, ne bi tenê bi vizvizi, lê qirêji- ya xwe jî, jî xelkê malê re rahetî nedihîşt. Du salî bû, lê hîn bi xwe nedikarî û di derpiyê xwe de dikir û paşê pê hev jî dikir. Diya vê ya reben, êdî nedizani hema xwe pê mijûl bike an kar û şixulên malê rabe. Carna, piştî guharandina wê bi sa- etekê, gava dê, li metbexê xwarina xwe danibû ser êgir û nedi- karî xwe jê dûr bêxe, G... derpiyê xwe jî nûve dadigirt, paşî- la xwe bi zor dikişikand, diçû metbexê û li dora dê û tence- ra wê ya li ser "papora" pexistî ya li erdê digeriya. Diya wê dikir, nedikir, ew jî wê derê bi dûr nedixist. Rojekê, li ber çavên min, li metbexê, li kêleka biroşa ya li ser êgir, vê ke- çika ha, bêtirî saetekê dawa diya xwe girtiye, li wê maye û kûziya ye. Êdî, we bidîta, mêşên ku lê kom bûbûn, li ser siwar dibûn û laşê wê yê piçûk dinûximandin.

Ji bo merovekî ku li ciyekî welê hatiye dinê ku ne bi tenê pa- qitirê Kurdistanê, lê, yê cihanê ye; jî bo merivekî ku di piçû- kahiya xwe de, li ber destê diyeke welê mezin bûye ku, jî ber paqijiyê, nexweşiyêke dil pê re peyda bûbû; jî merivekî ku di mala birayekî dîktor de mezin bûye ku jî bo ku wan hîni paqiji- yê bike, li nexweşên xwe dixist; jî bo merivekî ku bi salan ve li Swîsrê maye, jî bo merivekî ku jî piçûkiya xwe de, berî ku xwarinekê bibe devê xwe, mîna kûçika, ew bêhn kiriye, ev dâmen (menzere) û ev bêhn jî mirinê diwartir bûn.

Lê, ji tirsî ku ez wan bixeyidînim, min xwe nedikir tu tişt nedigote wan. Û gava li ser sifrê, xwarin datanîn erdê, û G... şuştî û bi cilên guharandî, di hembêza dê an bavçe xwe de rûdinişt, bi xelkê malê re, bi hev re, bi dilxweşî, min zikê zikê xwe têr dikir.

Lê, berî ku xwarin pêk bê, ez diketim oda navîn, a me tê de dixwar, û bi saetan, min xwe bi kuştina mêşa mijûl dikir. Carna, min ji wan du, sê heb bi derbekê tanîn xwar; hingê, wek "Pêşmergekî" qehreman, min ji S... an ji jin û zaroyên wî re digot: "Dilê xwe geş bikin, ka ji we re çend Ba'asiyên sekitî!.... Hingê, li Şamê bi tenê rojnameyek derdiket, ew ji ya Ba'asiyan, Ba'as bi xwe bû. Her ro, piştî nivro, S... hêjmarek jê min re tanî. Tiştên vê rojnamê yên baş ev bend bûn ku davêtin Cemal Evdinnasir. Nivîsandinên wê yên din nedihatî xwendin. Berî ku paldim û dest bi xwendina wê bikim, midetekê, midetekê ez di sa bi qîrkirina "Ba'asiyên" xwe radibûm.

F... keça S... ya mezin, xudiya oda navîn, hez dikir ku ez xwûna wan li ser çerşefên textê wê yên spî birijînim. Lê min bi ya wê nedikir. Ji lewre, carna ji min aciz dibû, ji odê derdiket û diçû, li derve, bi dengê bilind, dilmayîna xwe ji min re dida gihandin. Lê min guh nedidayê, ji ber ku, ji min nedihat ku ez wan berdîm, ji destê min bifilitin.

Bi qelandina wan ne bi tenê laş, guh û çavên min rahet dikir, lê welê dihate min ku, ev mêşên ha, li ber çavên min, bi rastî bûne "Ba'asiyên" bi goşt û gewde. Bê hemdê min, bi kuştina wan bêhna min derdiket û dilê min pê geş dibû. Di vê midetê de, di şerê mêşan de, min du mêşkuj şikênandin...

"D e r k e t î"

Dr. N. Z a z a

P.H. : Di sala 1963, meha gulanê de Ba'asî, piştî ku navê min danîn ser "Lista reş" hatin ku min bigrin. Ez ji destê wan filitim û berî ku birevim, bêm Libnanê, ez li Şamê du mehan veşartî mam. Di vê midetê de, ez bûm mêvanê 5 malên Kurdên camêr. "Çiroka mêşa " li mala S... derbaz bûye.

K r o n o l o j i y a Nivîskarên Kurd li Kurdistanê B a k u r

Weke ku hûn xwendevanên me ên delal dibînin, iro "Hêviya Welêt" bi rengekî nû û çaktir di destên we de ye. Bi biryara Komîteya

wê divê em mezinên Kurdan ên dîrokî bi xwendevanên xwe bidin naskirin. Li ser vê yekê ez jî dixwazim bi kurtî, li gor destkewtiyên xwe nivîskarên Kurd ên Kurdistana Bakur di rojên dîrokê ên kevn de bigrim ta sedsalê 18 bi we bidim naskirin. Herwekî ku di sedsalên 18 de ta îro gellek nivîskarên dengdayî henin jî, pêwîst nabinim ku navên wana di vir de bidim der. Ger hûn rê bidin, emê wana jî ji dîrokê re berdînin....

- 1- Melayê Cizîrî: Di sala 1002 de li Cizîrê hatiye gêtiyê (dinê). Helbestvanekî panteist e. Hevalê Şêrguh, apê Selaheddîni Kurdî, bû. Selaheddîni Kurdî jî pê gellekî şakir bû û lê per hezdikir. Li Iran û Rojhelata Navîn geriye. Zimanên erebî, farisî û tirkî xweş dizanî û nivîsarên xwe hemû bi kurdî dinivîsî.
- 2- Elî Herîrî: Di sala 1009 de li gundê Herîrê bû ye. Herîr yek ji gundên Bitlîsê ye. Di dema wî de Merwanî karbidestên welêt bûn û Diyarbekir ji xwe re kiri bûn Serekbajar. Hemû helbestên xwe li ser evîne nivîsîne û diwanek xweyî mezin he ye. Di sala 1079 de çû ye dilovaniya Xwedê.
- 3- Feqiyê Teyra: Di sala 1302 de bû ye û 1375 de jî çû ye dilovaniya Xwedê. Yekemîn helbestvanekî ateist e di dîrokê de. Ta wê demê kesekî mîna wî nehatibû dinê.
- 4- Melayê Batê: Di sala 1465 de çû ye dilovaniya Xwedê. Bi helbestên xwe ên olî û bi mewlûda xwe deng daye. Di dema derebekan de dijî. Li gundê Batê bû ye.
- 5- Şerafeddîni Bitlîsî: Di sala 1542 de hatiye dinê. Bi nivîsandina "Şerefname" deng daye. Di sala 1594 de dest bi nivîsandina wê kiriye û 5 Newroz 1597 de dawî aniye. "Şerefname" 5 kerî nin û di sala 1862 de li Petersburg bi destê endamekî Çarî hatiye wergerandîni frensî. 3 pirtûk in û 2500 rûpel in. Keriyê yekemîn, çêla dewletên Kurd ên serbixwe dike. A duyan, çêla dewletên ewtonom û a sisyan, qala begligan û ên 4-5 jî bi dirêjayî qala jîna eşîret û rewşên Kurdan dike.
- 6- Ehmedê Xanî: Di sala 1591 de li gundê Basîtê bû ye. Basît di navbera Bitlîs û Cizîrê de ye. Gava çel salî bû "Mem û Zîn" nivîsî ku di dinê de deng da ye. Ew pirtûka hemû helbestî hatiye nivîsîn. Her waha ferhengê kurdî-erebî jî pêk aniye ku 2000 gotin tê de hebûn. 10 salan di Seraya Iran de ma ye û tasawufa wan çak hîn bû bû. Bi xwe hezkarê mizgeftan bû û gava ku vegeriya Basîtê bi perên xwe dibistanek vekir û bû mamostayê wê. Xwediyê rihekî welatparêz bû. Bi hêla olê ve jî

helbestên lîrîzm dinivîsî û bi hêla tasawufê jî pir kûr û pêşve çûbû.

- 7- Ismailê Basîfî: Di sala 1642 de li Basîtê bû ye û sala 1707 de çû ye dilovaniya Xwedê. Nivîskar û helbestvanekî gelparrêz bû.

Xwendevanên delal!

Ez pir ber xwe dikevim ku min nikarî jî vê bêtir bi firehî binivîsim. Hêvîdar im ku hûn jî me re zanînen xwe binivîsin û ger ku şaşiyên min he nin, divê hûn, bi kerema xwe, me re ronak bikin û me bi alîkariya xwe destkewtî bikin.

Hemreş R e ş o

Çend Helbestên Biraderan:

R o j î R e ş î Ş e ş î E y l û l

Paş cengî cihanî yekem ta şorişî çardey Temmuz 1958, delê Kurd li Kurdistanî xaro (Îraq), li pênavî sendinî mafe zewtkirawekani de, bi gelêk raperîn û şorişî xwênawî hêlsa.

Yekêk lem raperînanê raperîni şeşî Eylul 1930 bû li Silêmanî. Lem roje de gelî Silêmanî nebez bi gewre û piçûkewe wirûja û ser şeqemekanî şarî girt. Hemû pir bi dem hawaryan ekird: "Ême Kurd in, Kurdman ewê".

Belam hikumetî koneperistî Îraq bi han û yarmetiy Îngilîzekan bi gulley tifeng û reşaş kewte giyanî xelkeke. Bi dehan kujran û birîndar kiran, deha gîran û xirane bendixanewe.

Kecî paş em kujtare hendêk li noker û bikirêgîrewekanî ew dewre hêlsan û çûne Bexda, bo kirnûş birdine berdemi Feyselî yekem. Pîremerdî xwalêxoş bû ke ew deme kurdayetiy ekird, derbarey em wefde bi beriye li Kurd û Kurdistan em helbestey xwarewey wit,

Wefdî Kurdistan, millet firoşan

Herze wekîlî şarî xamoşan

Çepkê li gulî baxekey sera

Ke bi xwênawî lawan awdira

Biybene berdem erşî Îraqî

Bilên yar baqî hem suhbet baqî

Perde w taray sûr berin bo Emîr

Bilên diway kuştar hêştay toy dilgîr

Dek xecalet bin li rûy mehşera

Ême xakî xem ekeyn bi sera

Ew e ew erşey bi xwên gulreng e
Suddey bo eben hiç nalên neng e

Kurd nabrêtewe xeyalî xawe
Biratî necat bi xwên nûsra we

Min rengî sûrim boye xoş ewê
Mijdey şefeqî lê der ekewê.

Kemal F u a d

(di kovara Kurdistan de, 1961)

Bi derbederî ya li malî xom
Li xakî Ereb li Îran û Rom

Kok û poşte bim, rût û recal bim
Koşkim de-qat bê, wêrane mal bim

Danîşim li ser textî xunkarî
Ya li kolanan bikem hejarî

Azad û serbest, şadan û xendan
Ya zincîr li mil li suçî zindan

Kurd im û li rey Kurd û Kurdistan
Jiyan li pênav, giyan li ser destan

Bi kurdi ejîm, bi kurdi emrim
Bi kurdi edem weramî qebrim

Bi kurdi dîsan zînd û eb'mewe
Lew dinyaş bo Kurd têhelec'mewe.

H ê j a r

(K.Fuad di k.Kurdistan de, 1961)

Xwendevanên delal,

bi biryara komîta kovarê divê em virhada çend rûpelên kovara xwe
ji birayên ku zaravayê Soranî dipeyivin veqetînin ku ev jî pêş-
ketinek çak e. Jiber ku birasoranên me bi latînî nizanin binivî-
sînin, em jî bo nêzîkbûna herdu zaravayên kurdi vê yeka han pir
pêwîst dibînin û niha de dilxweşiya xwe pêşkeş dikin.

S e w a ş j i X w e d ê r e

Hatim dinê, bi kurdi;

gellek s i p a s.

Dijîm, bi kurdi;

berxwudar bî.

Şiyar bûm, bi kurdi,

Sewaş ji TE re!

Dixwum kerşit, bi safi,

Dewê tirş bi tas..

Dimeşim bi lingên xwasi,

Dilxweş im, ya Rebbi.

Paşê bimrim bi kurdi,

Sewaş ji TE re!

Hemreş R e ş o

M a r ş a X o r t ê K u r d a

Rê vekin! Vanê ku tên xortê Kurda nin!
Me mil dane hev mîna çiyayên dûman.
Dengên me mîna çemên xuşa giran nin.
Rê vekin! derket pêşiya ordiya can!
Em davên ji weten emperyalistan!..

Em pale, gundi, em xwende, em proleter,
Hember dijminê merovan em siper!
Em hezkarê edlayî, medeniyetê.
Bazdin kedxwur, zalim ji ber lingên Kurdan!
Em davên ji weten wan kolonyalistan...

Girî, belengazî û koletî bes e,
Xwûna kalikên me li me mêze dike,
Ewê ku nakevin nav şoreşê ne kes e!
Rê vekin, rê derkevin! va şerek tek e.
Ji weten em davên kolonyalistan!

Diroka me a birêz herkes dizanî.
Hejar bibin, cî bigrin nik şerên biran!
Ji berê de îşê me bûne mêranî...
Bazdin mustemlekar ji ber lingê Kurdan!
Bavên ji weten van emperyalistan!..

Hev civîne Mahabad, Erbil û Bitlîs
Mîna zimagên mêrxas li piştê Sûphan.
Kalîna berxan ket dû dengên şêrên sîs!
Rê vekin, xof bikin, tê ordiya Kurdan!
Em davên ji weten kolonyalîstan!..

M. B O R

N e w r o z

Sibê liviya bajarê Mixribîyan;
Çawa çemê wê biharê digirmîyan,
Usa qûrtin ket nav taxa, kûça, banî:
Bijî! bijî!.. kî bijî? bijî AZADÎ!

Derê baxçê biharê ve bû hêdîka;
Gul, rihan, newroz dihêcinin bêcîka,
Bilbil distrênin cem xezal û berxîka...
Bijî! kî bijî? bijî omîda daka!

Dewra berê Kawa şoreş saz kir hember
Zalîman û miftexwuran. Mezin bû şer.
Millet pêl pêl ket dû Kawa mîna ordî,
Kenîyan kole: Bijî, bijî AZADÎ!

Kewa hesinker, kawa emekdar; na, şer.
Xwêdan ser eniyê de dimeşî nêr e nêr.
Xelk dimeşî bê rim, bê mertal û bê şûr...
Bijî DAS, Çekûc! Bijî xwudana kûr!

Dewra berê, berê; wê roja biharê
Li ezmana qertelek digeri sibê
Û erdê hezaran qertel çûn Serayê!
Hevalno haydê! Bijî xelkê mîna bê!..

Egîtek erdê ket ber kaniyekî:
"Min derbasbin! Guh medîn birîndarekî!"
Ket nav, nav ava xwûna germa nerma sor...
Bijî! Bijî daîmî qurban! Bijî dor!

Lanet Sultan Zuhak! Lanet sultanen!..
Millet çilmisand sehî baş text û tacê wan.
Dil, dil nav baxçê biharê de, biharê de...
Bijî rihê Kawa di Kurdistanê de!

Îro çawa berf dihelê serê çiyân,
Usa jî kolonyalist jî welatan
Tê n raqetandin... Torinên Kawa hejarî.
Bijî, bijî her K A W A her milleti!

M. B o r

X W A R O K

Dixwestin bi heval bin
Yek jî wan mîh ê din gur.
Tev bijî wêk bira bin
Wekhevî kirin destûr.

Bi telaqan sond xwarin
Soz û biryar hemû rast
Her awayî bin bar in
Ger jî sozê vegerin...

Mîh diçerî têr û xweş,
Jibêr welatê xwe bû,
Doş dibû newal û kaş
Ber ku neyar heval bû.

Netewitî dilê gur
Xinîzî û bê sinçî,
Bel dikirin çavên sor,
Bû raman nêz û birçî!.

Li ser avê kirê taw,
Got "şêli bû avzelal".
Ew birati kire kaw!
Jin bo mîh nebû helal...

Mîhê gotê "ho dilreş!
Tu zanî hustî kurt im,
Bê xistina lingê pêş
Nikarim avê vexwum...

Hêvî dikim kor nebî,
Av dimeşê serberjêr.

Berve te nê şelîti,

Diranên xwe meke kêr!!."

Gur bersiv da kurtebir.

"rast dibêji ên berâv

Lê nabîni dûr û sir.

Ger jêr bûma ho bêbav!"

Guhnedayê bê gotin,

Mih çengand rast û çep;

Dil kezewê wê sotin

Çav ji hev û ling jê rep.

D i v ê e m b i r a n e b i n

X w a r o k ê n m e g u r b i r a ! ! !

T u c a r a n r a s t n a m e ş i n ,

E w a n a G U R , G U R b a v i n ! ! ! !

Hemreş R e ş o

A x a W e l a t

Ax,ax! Axa welat, şîna xebat, Tu bû ye par Bin destê neyar!..

Tu, Evîna me, Evîna giran, Ji bû ye bar Bo herçar biran!..

Dayika bedew, Li ber çavên me
Dest avêtin te!
Nizm bû serên me,
Em man e bê ar!

Axa welat î, Kada felat î,
Hatî istiran, Bi xwûna lawan!

Niha vedirşî, Nêm û xwûna me, Li şêlmo û Batman!..

Ew petrola nêm û xwûn
Neyar kirin har û dîn. Pê têr dikirrine,

Tank, çek û balafir.
Li ser lawên te de, Dikine ew zire zirr!..

Daka Kurd! Meçirrine sîngê gewr, Bitewite wek berê!

Veşartibe wek cewher,
Em hatine ber Serê!

Me dane hev herçar dest
Tu şa bibe, bigre şert. Bi milyonan rûniştvan,

Dijîn ser te pehlewan, Kurê te ê serkevin, Ev rastî ye seda sed...

Hemreş R e ş o

Dibêjin wefdeke kurdi!
 Li ser zinat û sitemkariya Ecem
 Nivisareke dûr û dirêj,
 Li Parisê daye sekreterê Heyeta Umem!..
 Tê de bi ser û ber kiriye
 Çêla biserhatiya Kurdên Ciwanrû,
 Ku hinde jê hatine kuştin...
 Jin û zar û zêç ji ber lingan çû...
 Ma kinga heq tête dayin.. Ho?!
 Heke xwedî heq ne dest bi dar be,
 Ola wî kirin û mirin,
 Dilpola û gurçikzinar be.
 Di navbera daxwaz û daxwaz de,
 Ferq heye ji erdê heya bi ezman
 Reben û parsek tên gewitandin
 Her dem hatiye nasin heqê xurtan.
 Qelsî, reya mirin û wenda bûnê,
 Mirinek kirêt, wendabûnek bê doz...
 Çi gelê xwestiye aza bijî,
 Xwe daye nasin bi zaravayê Bahoz...
 Heke we divê heqê xwe bigrin,
 Zûka destê millet bighnin dar.
 An na, dengê nayête bihîstin,
 Dê biminin şerpeze, bindest û bêwar...
 Agirê serxwebûna milletan,
 Divê xebateke xurt û gelêr û yekrû.
 Tenê bi pifkirinê vênakeve,
 Jê re dixwaze gellek êzing û ardû..
 Ardûyê vî agirê han,
 Divê em bin, ho.. Kurdên camêr û bi rûmet!
 Mirin û heps û birçibûn..
 Divê ji me re bibin wek cejn û dawet.
 Gava me xwe ji vê da paş,
 Dê çawa dengê me bighê cihan?
 Bê şerr û gelş û qirrên û lêdan,
 Lingê me naçe nav axa Kurdistan.
 Cihê ku iro em Kurd
 Ji bo Ciwanrû bibin piştmeş û gazi,

Bi ser Ecemên guhpêl de bigrin
 Bi top û tifing û şûrê tazî.
 Ne herwekî qels û rebenan,
 Tenê çav bidin peyv û gilî û gazin..
 Mehder û alîkarî û piştmeriyê!..
 Biçin ji zorker û rêbirran bixwazin!..
 Ma kî ye ew civata milletan?
 Ew in şandiyên çend dewletên kolîdar,
 Wan li dora xwe civandine
 Peyayên milletên qels û reben û jar.
 Herwekî ew dixwazin
 Ji xwe re hin qanûn û rêzan danîne,
 Naxwazin راستiyê binasin
 Ola wan, zor û zînat û pêkarîna e.
 Rê û doliwa cîhanê,
 Goreyî kar û daxwaza xwe digerrînin!
 Çi rast be, çî derew be,
 Milletên biçûk li pê xwe radikşînin...
 Bi navê heq û dadimendî,
 Tova şerr û zînat û gelleciyê çandin..
 Kesê ku qîma xwe pê nanî
 Bi ser de gulle û bombe barandin!..
 Heke ew ne welê ye,
 Çawan Firensîz bi tank û top û tifingan:
 Welatparêzên Cezairî
 Dikujin û dipelçeqîna di bin lîngan!..
 Ma ji bo çî ew koma rêbirran,
 Dest nade ber darê sîtema zorker?
 Heke wê qanûn û rêzan hene,
 Çima danade dergehê kuştin û şerr?!
 Ma ne ew Koma qeşmer bû ku,
 Leşkerê xwe dişand şerrê Korya?
 Da ku bi zora dar û tifing,
 Wan têxin bin destê maldarên Emerîka.
 Heke ranebûna Maw-Sî-Tong,
 Serdarê Çîna gelêr, ew pilingê zer;
 Dê Korya tev bibûna Kolf,
 Tê de aza nediman tu cih û dever...
 Ji hêla din Hind-Çînî,
 Dema xwest bibe serxwe û aza,

Bê ku bazgûrî kesî be
 Ajote ser kolîdar wekî Baza.
 Qet nedihate bîra wan
 Ku tu rojan bî lavayî û bergerr û gazin,
 Ji wê koma rêbirr û nêmerdan
 Serxwebûn û azadiya xwe bixwazin.
 Bi şerrê Diyan-Biyan-Fû,
 û berî wî bî gellek şerrên xwûnrij û giran..
 Şikandin serê kolîdarê pîs,
 Bê nav û rûmet kirin di nav cihan.
 Ji hemî milletên bindest re
 Rave kirin reya serbestî û azadî,
 Ku bê kuştin û mirin
 Kes nagehê warê rûmet û şadî.
 Berî vê bî çar sed salî
 Zanayê me Kurdan Ehmedê Xanî,
 Reya felat û azadiyê
 Ji gernasên îro pîrr çêtir dizanî
 Dibêje: nedin bîra xwe ku,
 Bê ceng û têkoşin û sergermî..
 Ma welat tên standin,
 Bi bergerr û lavayî û zarnermî?!..
 Şerm e ku em xwe deynin,
 Bazgûrî zorkeran bin û bibazin.
 Divê me dar bî dest be
 Her bî serê çî heqê xwe bixwazin.
 Heke em dirêjî mirinê nekin
 Wek lokê har û hêc û girgîn,
 Çawan dê bikeve destê me?
 Welat û rûmet. serbilindî û îin..
 ---0---

Ho... xortê Kurd ê hêja!
 Hêviya gel û welat û welatîyên min..
 Rabe bî merdî serî hilde,
 Şerm û fihêt e ji bo te êdî nivistin.
 Kurdistan, wa ye gazî te dike,
 Bi rû wek şêran biçe hewar û gazî..
 Bavê te, dema mirinê
 Ji te re hiştî bû şûrekî tûj û tazî..
 Lê tenê ji ber qelsiya te
 Wî şûrî girtiye qirrêj û pasik û jeng!

Di nava gelên cihanê de
Tu tenê ma ye bê nav û nişan û deng..
Wekî mêran dest bibe xwe
Wî şûrî hilde rast û çep daweşîne,
Bend û kemendan di dest û lingên Kurd
Pê bibirre û bi carekê bişkênîne.
Guh mede gotinên qelsan
Dê wek tiryaq laşê te bitevizînin,
Hevaliya wan şermisari ye
Dê rehên mêraniyê di te de bimirînin...
Derdê te mezin, lê ne bê derman e,
Birîna te bê teş e, gellekî kûr...
Ji min bibhîse şîreta biran
Te nînin derman, bê tîfing û şûr.
Heke neyarê me yê zorker
Çiqasî xurt be, xudan keştî û leşker,
Bê şik dê zora wî biçe,
Heke di nav me hebin sergevaz û rêber.
Ez bawer im ku hûn xortên Kurd,
Li benda kêsa xwe mane rawestî...
Dê hemî serê xwe hildin
Qet bi we nakeve ev qelsî û bindestî!.
Ez bi hêviya wê rabûnê,
Bûn sî sal naxwazim darê xwe bavê;
Heke bi rûmet û azadî ne bû,
Ez vê jîna derbeder û bindest navê.

Osman S e b r î

"Bahoz û çend nivîsarên din, rûpel 54, 1956

Wê çaxa ez mirim,
 Hûn bi dil û gurçikên min li Silêmanî tişteki bikin;
 Ne bigrîn , ne jî bitalin...
 Ez hejar im, diravê min tune ye;
 Lê kincên min bavên bin lîngan;
 Rêwî bila pêlî wan bikin û wilo derbas bibin...
 Ser binivîsin tenê:
 "Vana çekên wî mirovî nin, ê ku geriya dû weten
 Bê teresî, bê zalim, bê xwûn, bê girî..."
 Meytê min bişewitînin ser çiyayê Siphane;
 Xwaliya min bavêjin ber bê, çarmedor:
 Ew bila rind bela bibe li vî welatî...
 Ne bigrîn, ne bitalin û ne jî biqîjin!
 Qatî bikin, cixarekê bikşînin tenê...
 Nêzîkiya gihêştina zeviyê,
 Ronahiya çavên min bikin bin biyekî
 Di LOR de kêleka kaniyekê.
 Rojên havînê hêlûna teyra dorê hebin rind e,
 Ger tunebin, ez çî bikim, hûn çî bikin?
 Gazî Xwedê nebikin!
 Ji Îsa hezar û nehsed salî.. şûnve,
 Tu tişt nebêjin wê daka min dîn re...

M. B o r

Çirok

D i z û L a w i k

- Gelo ez vî zêrî jî bigrim an na?
 Payîza paşîn, baran hûrik hûrik dibarî...
 Nivê şevê derbas bû bû. Tariyeke giran û kûr bajar vegirtibû.
 Tarî sultanê vê gavê bû. Çavan çav nedidit. Ezman û erd giha-
 bûn hev. Sînor di nav de nemabû. Banî, diwar, pencere, derî,
 darên tîpguhaz (telgraf) û dûrbîsk (telefon), baxçe.. hiç, hiç
 tişteki nedihatî naskirin. Kolan û şeqem herkes bûn; tenê car
 li caran dûr ve an dengê dikeki, an jî qîjîna pîpîka payerên
 kolanan dihatî û di nav xûşîna baranê de diheliyan, wenda di-
 bûn. Ox, xûşîna baranê, çiqas xweş û delal bû!.. Nizanim, gelo
 we di bin baranê de li deşteke rêwîti kiriye, an na? Baran ça-

giran derdêxe; Werga ji niha vê demê de ser ban û nav şeqeman de dixebitîn... Ger helbestvanek, xwedî mêjî, li wirderê bûya, wî dê bikarîbûya derbara zulmetê de helbesteke bê mirin biafiranda, ger wênekarekî (resam) anacî mezin bixwesta bedewiya zulmetê bimala, divyabû ew di wê bîstê de li wêderê bûya, ger nivîskarekî bixwesta straneke nemir, dengekî bê hempa biafirand, divyabû ew di wê gavê de li wê şeqemê bijiya, bigeriya... Bin baranê de, nav xûşîna baranê de, merov dixwaze her derd û kulan bîra bike!.. Ax!..

Di wê demê de, ro, merov û qûrtîn; şev, tarî, bêdengî û xof xwediyê bajarê Diyarbekirê bûn: Êvariyê re pale ji kargehan û îşxanan derdiketin, diçûn qehwexanan, an jî malên xwe. Di dema karberdana kargeran de çerçiyên bazaran jî dev jî xebatê berdandan. Gava mixirbe diket erdê, esnafan dûkanên xwe kîp dikirin û zûka diçûn malên xwe, ta zelalbûna sibê ji xaniyên xwe derdiketin... Saetekî-du saetan dû şivê re, qehwexane jî dihatin girtin... Êdî dem dibû dema kerhesî û xofê. Di kûriya şevê de carcaran di şeqemada an riwêlek diteqiyân, an jî qîjina dû-sê serxoşan bilind û wenda dibûn. Şevê diz, firar. qaçax û şoreşvan dixebitîn...

Merov çî dikare bike? Dinê bi dor e û bajarê Diyarbekirê jî kevn e, xwediyê van edetan in, ên ku hakimê herkesî nin! Mesela diz dikarî şevê dûkanekê talan bike, lê sibê divê ew biçe mizgeftê; zabit aliyekî segman dikotan, aliyê din digot: "qiymeta merovan bizanîn". Tacir li vir: "Pere her derîkî vedike, her tiştî dikare bikire." Li wêderê: "ez mû'mîn im." Mela mizgeftê de pesnê dide namûsê, lê piştî ji mizgeftê derdiket, diçû ba jineke bi mêr. Ev diyarbekir bû, bajarekî din bû! Ew tijî çîrok û efsane bû.

Dengbêj dinaliya; dayikê dilorand; birçîbûnê û belengaziyê di kolan û şeqeman de hesp dibezand. Ereba, Tirka, Kurda, Ermaniya û Yahudiyan li hev din dinêrîn. Papaz û keşeyan bi dizî li dijî mela û seyîdan dipeyivîn; mela û seyîdan eşkere dev davêtin keşe û zindîqan. Kîjanî jî wan rastî digot? ev nedihatîn nasîn! A rast herdu alî jî bêheq bûn... Rustemê Zal demekê di van şeqeman de geriya bû. Bi gotina pîrikek çîrokvan, Kerem û Eslî jî carekê li ber derê vê "Kerwanseraya mezin" raste hev hatibûn; ewna jî hev din re kenîya bûn...

- Apo, gelo vi zêri ji bistinim, an na?

Apo, bi kilîta inglîzî dûkana zêrfiroş vekiribû, lê nedikarî deriyê dudyan û ê paşiyê vebike. Dixwest ku wî bêdeng bifirîne, lê ew jî nedibû. Bi alikariya kêreke mezin û tûj navîka wî derî, ê darînî, qelaşt. kuneke girs vekir... Lê heyf ku dîsa Apo bi xwe nedikarî têkeve hundir: Laş û givdê wî qelaw bû bû. Jiber vê divyabû Memo di kunikê re derbasî hundir bike...

Niha Memo di hundir de tiştên biha û barsivik berhev dikirin... Apo li ber dêri dipûnîjî û dida serhev: "Ev dîziya bêrdar û pir çak nebû, ger ez têketama hundir û lawik li derve bima, minê bikaribûya bêtir zêz bicivanda serhev..."

Ew çel, Memo heft salî bû. Berî salekê rasti hev hatibûn: Sibekê li kadekê çar-pênc zarokan dora Memo girtibûn û dest bi lêxistina wî kiribûn. Bo çi? Wî jî dixwest tev wan gok bilîzta... Di nava gelecê de, xafilda Apo derket, bêdeng Memo hembêz kir û bire mala xwe. Ji wê gavê virde herdu tim li ba hev man. Herdu jî bê bav, bê dê û bê malbat bûn. Ne hevalên çak û ne jî dostên xwe hebûn. Berê Memo geh bi parsê, carna jî karkirinê dema xwe derbas kiribû, niha bi tevayî ketibû bin destên Apo û bûbû peyayê wî. Apo çawa digot û dixwest, wî jî wîlo dîkir. Êdî zarokên din jî wî ditirsîn û dest nadavêtinê. Hineka jî dixwestin bibin hevalê wî: Bo ku Apo wan jî biparêze. Ev Apo bû, ne kesekî din bû!.. Apo dizekî dengdayî bû; Bi gotinan bi kêmanî deh salan di girtîgehê de mabû. Fêlbaz, Xwûnsar, zalim bû... 'An jî ew ne wîlo bû, lê navê xwe welê derketibû. Wî li delec û danhevan hez nedikir, dûr direvî. Lê gava dikete nav şerekî, bê gotin xwûn dê bihata rijandin. Tim du xençer û şeşarek xwe re digerand. Wî re hinekan "Apo", hinekan jî "Reîs" digotin. Navên wî ên din "Xwûnrêj" û "Şeytanê kûr" bûn.

Kesekî salê wî rind nedizanîn. Carê şênî ew dûrî xwe xistibû, êdî wî divyabû herdem li dijî qanûnan têkoşîna xwe dom bike.

- Çiqas zêr henin, giştika kom bike. Her dolawekê veke. Ew tiji zêr in... Şaş mebe. Metirse. Ez li vira me...

Wî dixwest Memo bike dizekî anac. Carcaran şîret lê dikirin, şert û şirûtên dîziyê pê re digotin û dinêtirandin. Kesî nedikarî bêje gelo ewna herdu dost in an na? Wan bi xwe jî nedizanîn. Hev-girtînek nedîtî û mezin di nava wan de hebû.

Apo xwe rind dabû ber deriyê pêşin, ê ku niv vekirî bû. Carcaran bi tenê baranê devrûyên wî şil dîkir.

Baranê zêde dîkir. Brûsk vêdiketin; xafilda, nişkeva ronahiyek mezin derdiket. Bejn û balaxa Apo dihatin dîtîn. Simbileke girz

û tilxir li ber pozê wî bû. Bê riş bû. Rûyê rastê de şopa birîneke dirêjî kûr hebû. Pozê wî zêde pehn bû. Eniya wî teng bû. Di bin şewqekî kevn de porê spî û kurt dihate dîtin. Bejneke dirêjî girs di nav saqo, kurtik û delingdirêj de bû... Gimoniya ewran hat. Tariyê dîsa dorhêl vegirt. Bona dîza ev şeveke baş bû: Bin baranê de polîs û payer tewr nagerin...

Dilê xwe cixareyek xwest, lê tedbîr divyabû. Difikirî: Nivê emrê wî ê pir derbas bûbû. Kalitî di bergeh de xûyanî dikir. Ta îro tim nav qilêrî û qevşiliya civakê de, nav tariyê de dixebitî; tişteke dest neketibû. Mana emrê waha çî bû? Pir caran, biryar dîda, ji diziyê enirî bû... Kargeh û îmalatxanan de li karekî digerî, lê gava kardaran li nûfûsa wî dinêrin, kar nedidanê. Wî sond dixwar, "Bawer bi min bikin, ez êdî merovekî rind im. Naxwazim diziyê bikim... Ez peran naxwazim. Tenê ciyekî raketinê û nan. Soz, ezê ji palên din bêtir bixebitim..." Kardaran kin dibirîn: "Kar tunneye."

Hêdîka kuxiya:

- Melezîne, Memik... Gişt zêran kom bike...

- Xwûnsarî û bê xofî, yek, xebat û tendurûstî, didu; Bawerî û...

- Kurro, tu çî dibêjî?

Dengê kenê Memo hat:

- Fêlbazî, sisê...

Apo dixwest zûde îş xilas bike û bi silametî ji vê kolanê derkeve. Dilê wî de giraniyek peyda bû bû. Wî jî nedizani çîma?.. Lê nedixwest ku lêwîk re bêje û wî bitirsîne. Bi destê xwe ê rastê ew dilopên baranê rêş kirin, ên ku ser eniya wî kom bû bûn.

Hêdîka şîret kirin:

- Dema û dora galegalan nîne...

Memo guh neda gotina wî; mîna nav listikeke xweşî delal de bû; ji dilxweşî nedizani çî bikira. Ve ne cara yekan bû: Ta niha gellek caran Apo re xebitî bû, tirs û nezaniya wî wenda bû bûn:

- Vana şertên serketinê nin, gotinên te nin... Tara, tara, tîtara!..

Apo, min bazingekî pirr bedew dît. Ger daka min hebûya, minê ev pêşkeşî wê bikira. Tara! tara! çî delal! bi wêneyên gulên hatiye neqîşandin. Ox, kêrekî zêrin... Apo, tu êdî wan kêrên xwe bavêje. Ewna bê biha û bê qiymet in... Vê bigre...ho? Binêre, va çiqas zexm û rind e! Te dît, an na?

- Ez benî, ez li derve me, tu di hundirdayî, çawa dikarim bibînim... Zû bike!

Memo kêra zêrinî di kuna derî re dirêjî Apo kir:

- Hin! hin! bistîne,...

Apo kêr girt, kir beriya xwe. Serê xwe hezand. Ji zarotiya Memo xeydî bû. Ger şûna Memo de xortek, an jî kalek bûya, wî niha zûdave şorên nexweş gotibûna... Zarotî û camêriya Memo dest û piyên wî girêdabûn... Aliyekî dilê xwe de difikirî: "Divê min va lawikê camêrî belengaz nekiribûya nav van işên xwe ên qevçî!..."

Aliyê din de digot:

- Memik, bi lezbe...

- Berî vê te got, melezîne...

Apo tiffi erdê kir, simbêla xwe bada. Şeşara xwe derxist.

- Niha divê tu bilezîni!

- Hîn sibe dûr e... Baran jî dibarê...Peyize. Va dûkana çiqas germ e... Welle, min dixwest li vira razê... Çi kûrsîki çak... Divê, em van kûrsiyan jî bibin... Oda me de kûrsî tunene...Tenê qatek cil heye... Van odeyên xelkê çiqas rind in...Heylo hayê... Tara,tara...

Apo ji van şor û henekên Memo zehf şaş û mat bû. Ev cara pêşin bû, dora diziyê de Memo dikeniya û henek dîkir: "Va şeytan e,çi ye? Eynî ka diwê dolê şeytên e... Camêr e...Karê min dizî ye,bona wê yekê, min ew kir diz... Tu!... Heyret, bona vê xwûnsariyê, Heyret... Ecêw? Gelo dîn nebûbe... Ji tirsan? Na bavo, tenê zaro ye, fehm nakê... kurikeke? Em ne di sinemê de nin, em diziyê dikine... Ya rebbî tu me biparêze... Ya rebbî komekiyê bide me..."

Memo dest bi lorandinê kir:

Ax, heylo! Bavo, heylo hayê!...

Li vî welatî sebra min nayê...

Wî welatê hinekî bê derd

Digerim, ê ku tijî ye rez

Û porteqal, dostî û çerez!...

Ax, heylo dayê, heylo dayê!

Ev straneke kevnî dangdayî bedewbû. Dengê Memo jî gellekî xweşbû.

Tewata Apo hate birrîn, di ciyê xwe de liviya. Wî dibêji ka hişê xwe wenda kiribû. Ji tev Memo hatina xwe hezar carî poşmam bûbû... "Qûsûr,qûsûra min e... Çima an tenê, an jî tev camêreki din nehatim... Na tenêbûn ne rind e... Lê divê tev zilameki... Ya rebbî alikariya xwe ji me dûr mexîne."

- Kurro Memik, tu dîn bûye?

- Çima Apo ?

- Tu! çer çima... kûçik... ax, na na... kurro, ez gorî, va dem û şûna stran û evinê nine... di wexta kar de, merov çawa dikare bistirê ?..

Hember vê bersivê Apo lal bû. Xwûyek sar li ser eniya wî kom bû.

Memo dirêj kir:

- Dema ez li ba terzî dixebitim, ewna him dixebitîn û him jî kîlam digotin... Dawî, ox... her tişt xelas bû... hinekî din rê bide min, kerem bike... belê... dayê... qet zêr û ziv nema... Min giştik rêj kir... tûrê min î gellekî giran e ha... sê-çar kilo henin... ho.... tûr bigre... tu dilxweş bûyî, Apo ? Apo nefesek dirêj kişand; riwêla xwe kire beriya xwe...

- Hele şikur! şikur!

Wî destên Memo girtin û jî kuna derî re kişand derve. Tûr kire bin piyê xwe ê rastê, deriyê pêşin girt, kilit kir û kete rê, dilê xwe de: "Van zêr û zivana dikarin min û Memo vê zivistanê îdare bikin... Towe be, ta biharê, ta dawiya vana tê diziyê nakim. Xwedê tu şahidê min î... soz.. ezê Memo bidim ber xwendinê.. hi.. nabe... Çima nabe ? Zarokekî paqij e... bila jî feqîrî û diziyê xilas bibe!... Emrê mi çûrt bû, riziya...bila ê wî nerize... Him destmiza wî jî di vê diziyê de heye..."

Ber diwaran de herdu bin baranê de dilerizîn. Oda wan gellekî dûr bû; di taxeke belengazan de bû...

Xafilda, koşê şeqemek piçûk de sê dengê hişk û sert bilind bûn:

- Melivin!.. Emê we bikujin! Destên xwe bilind bikin... Devê sê riwêlan rind ketin herdu kêlekên Apo ku wî xwûnsariya xwe qet wenda nekir. Tûrê tiji mûcewherat jî di destên wî de şeqitî û kete erdê. Memo mat bû, di nav lingên qeletûyan de sekini bû. Destên xwe hêjandin, dixwest tişteki bêje, lê zimanê wî nedigeriya. Van hemû tiştana di nava bîtekê de derbas bû bûn...

Apo:

- Hûn kî nin ?

Di wê tariyê de serçav û sersekeyên kesî nedihat naskirin: Tenê deng û livîn... Di nav xûşîna baranê de galgala wana pîr bê toşe bûn... Gava Memo bi bêheşî destê yekî girt, şelmaqekî giran li ser rûyê wî ê rastê ket.

Apo:

- Hûn hevalê wî lawikî nin ? Şerm e, hûn çima wî dikotin ?..Hûn kî nin ?

Dengekî:

- Em merovê jî te pêttir û fêlbaztir in.

Apo:

- Hûn dizanin ez kî me ?

Dengekî din:

(81)

rat dizî, emê jî li te bistînin.

Dawî jî qirika Memo, yek bi yek şor derketin:

- Vana zêrê min in... zêrê min in vana... Deste Apo medin... Wel-
le bille min dizî... min dûkan şêland...

Dengê şelhaq, gurmisk û pînan ketin nav nalinên lêwik. Ê ku ve-
gevîzî û kete erdê...

Apo:

- Gelo hûn tewr ne merov in ?

- Em merovê jî te zexmtir û pêttir in. Ger polis merov in, em
jî merov in...

Dengê pînan dom dikir û lawik diqirîya...

Apo:

- Însafa we qet tunne ye?

- Belê, însaf çî ye ?... Însaf jî bo belengazan zerar, bona dew-
lemendan kar e, qezenc e...

Apo:

- Ev dema dema we ye. Lê dor û dema min jî ê were.

Dengê "Belê":

- Dora te ni, lê dongiya te hat.

Xençereke girsî dirêj ta binî kete nav dil û kezewên Apo, ê ku
mîna sipîndaran li ser piştê ket... Dengê bazdana sê cot lîngan
li ser kevîrên şeqemê bilind dibûn, dûrketin, sist û wenda bûn.

Memo hêdî hêdî rabû ser çongên xwe, nêzika bedena Apo bû. Bêdeng
destên xwe li ser dev û rûyê gerand; tiliyên wî dilerizîn. Hus-
tiyê Apo tîjî tiştêkî germî nerm bû bû. Xafilda brûskekê veda,
dorhêl ron bû. Ji sigê Apo xwûn mîna ava kaniyên biharê dihêri-
kî, diçû, diket ser kevîrên şeqemê û rêz dibû... Çavên Apo ve-
kîrî mabûn; te digot ka ew tîjî sarkalm û zelûlî bû bûn... Ro-
nakî hate qedandin.

Memo siftê destê xwe ê rastê hêjand; hêjand. Hemû kincên wî rind
şil bû bûn. Av gihêştibû çermê wî... Paşê bûl bû, serê xwe
kîr nav sînga Apo, ê bi xwûn:

- Bazdin, werin, merovek hate kuştin... Hawar!, merovek kuştin.

Tariya şevê de, baranê tava xwe zêdetir dikir û hişk dibarî. Der-
va sar bû. Peyizê kurmê xweyî paşin dirijand. Gurmîna baranê bê-
tir bû bû. Merov digot ka ew dera çol bû.

- Hawar! çirrî û gazi! Merovek hate kuştin! Hawar! Merovê çakî
merxasî rind kuştin, werin!

Di kolana Diyarbekrê de xwûn tev ava baranê dihêriki. Hemû derî

H o X o r t

Ho xort!
 Xortê Kurd,
 Pêşengê xebat,
 Hêviya welat,
 Kurrê bav û dê
 Ji bo azadî,
 Ji bo serbestî,
 Bi şev û bi roj,
 Me divê xebat.
 Heval û hevrê
 Azadî, bi dûketine..
 Berî her tiştî,
 Ji her ramanek,
 Ku me bi dîrxê,
 Ji armanca me.
 Heya em navên,
 Ramanên cankuj
 Di nav serên xwe,
 Çawan sar dibe,
 Ev tivanca me.
 Hin ji me,
 Bawer in ku,
 Azadiya welêt,
 Ji neyaran,
 Ji zorkeran,
 Ew e serxwebûn.
 A rast,
 Çi ramanek kevn,
 Çi ramanek nû,
 Ku me girêde,
 Me dike kolî,

Ew e wenda bûn.
 Divê em,
 Berî her tiştî,
 Bi nêhrîna xwe,
 Bi ramana xwe,
 Azabin serbest.
 Çiqas em,
 Bêne girêdan,
 Bi ramanên xelkê,
 Li ser reya wan,
 Dê bibin bindest.
 Bo çi tu ?
 Xwe qels dibînî,
 Kêmtirî xelkê,
 Dûvik û terî,
 Şermende,
 Reben û bêkêr.
 Çi roja,
 Ku bûye şerr,
 Ku bûye ceng,
 Tu dibû serdar,
 Tu bû nijdevan,
 Her tu bû piştmeş.
 Ji bo çi ?
 Tu bikî,
 Xelk bixwe,
 Her ji keda xwe,
 Bimîni bêpar!..
 Ji dilpakî,
 Bi dilqenci,
 Beyî xapandin,

Bimîni li paş
 Xulamê neyar.
 Bes e, ho!
 Çavê xwe veke,
 Da ku carek din,
 Wekî her carê,
 Neyî xapandin.
 Baş binas,
 Reya xwe,
 Armanca millet,
 Da giyanê Kurd
 Bête vejandin.
 Azadî,
 Ji bo te
 Ku bi tu kesî,
 Bi tu ramanan,
 Neyî girêdan.
 Yek armanc,
 Yek rêzan,
 Yek raman,
 Xebatê bikî,
 Ji bo Kurdistan.
 Ji bo firo,
 Ev gotin bes in,
 Heke zanibî,
 Ji min bibhîze,
 Şîreta biran.
 An na,
 Dê bê xapandin,
 Ji dilpaqijî,
 Bibî part ji bo,
 Rovi û guran.

Osman S e b r î, Bahoz, rûpel 63, 1956